

„Colloquia Orientalia Bialostocensia” to naukowa seria wydawnicza, której zadaniem jest publikowanie materiałów źródłowych i prac naukowych dotyczących szeroko rozumianego dziedzictwa europejskiego Wschodu. Jego części stanowią...

- Kultura, literatura, historia Europy Środkowej i Wschodniej.
- Cywilizacyjne i kulturowe pogranicza Europy i innych kontynentów, Orientu, Południa, Śródziemnomorza.
- Pierwsza Rzeczpospolita oraz kultury krajów słowiańskich, bałtyckich, germańskich, romańskich.
- Wielkie Księstwo Litewskie, Podlasie i Polesie, Inflanty, Kresy, pogranicze wschodnie, Prusy Wschodnie.
- Kultury mniejszości: Białorusinów, Żydów, Karaimów, Ukraińców, Rosjan, Niemców, Romów, Tatarów, staroobrzędowców, prawosławnych, protestantów.
- Tradycje, obrzędy, symbole i mity narodów Wschodu, języki ludów zamieszkujących tę kulturową przestrzeń.

Na początku wieku XX polscy Tatarzy – nieliczna, ale bitna grupa etniczna zamieszkująca od prawie pięciuset lat w Wielkim Księstwie Litewskim a później w Rzeczypospolitej Obojga Narodów – zamienili szable i lance na pióra i maszyny do pisania. Dawni wojownicy i żołnierze najlepszych na świecie oddziałów kawalerii stali się pisarzami, dziennikarzami, historykami, redaktorami, a nawet poetami. Stali się łącznikiem pomiędzy Polską, Europą i muzułmańskim Wschodem, prezentując obie te cywilizacje w swoich artykułach pisanych i publikowanych w prasie tatarskiej okresu międzywojennego. Ten bardzo ciekawy, nieznan dotąd aspekt kultury Tatarów polskich ukazuje i wydobywa Grzegorz Czerwiński, opracowując *Antologię międzywojennego reportażu polskich Tatarów*. Jest to praca źródłowa, pokazująca i omawiająca twórczość literacką jednej z mniejszości narodowych zamieszkujących od wieków ziemię Rzeczypospolitej. Książka niewątpliwie warta dostrzeżenia i uważnej lektury.

Z recenzji wydawniczej dr. hab. Selima Chazbijewicza, prof. UWM

Antologia przygotowana przez Grzegorza Czerwińskiego ma w zasadzie jeden cel – pokazać szerszej publiczności zupełnie nieznaną, oryginalną twórczość polskich Tatarów w dziedzinie reportażu, powstałą w okresie międzywojennym. Dlaczego reportaż i dlaczego akurat z tego okresu? Uzasadnienie wydaje się oczywiste. Wiek XX nazywany jest nieraz wiekiem dokumentu osobistego i reportaż, który na szerszą skalę pojawia się wtedy jako produkt globalnego systemu informacji, staje się popularną formą reprezentacji rzeczywistości. Jego autentyczność, poświadczony osobistym doświadczeniem podróżnika, stanowi gwarancję prawdziwości przekazu. Reportaż Tatarów polskich autentyczność ten wzmacnia podwójnie: podróże do krajów muzułmańskich – jak informuje we wstępie autor antologii – zaspokajały czytelników ciekawością, pragnieniem przygody i egzotyki, dla podróżników natomiast miały wartość powrotu do źródeł wyznawanej przez nich religii – islamu. [...]

Autor antologii, oprócz edytorskiego opracowania tekstów, postarał się również o wszechstronne przygotowanie czytelnika do lektury. Po pierwsze, przypomina we wstępie historię polskich Tatarów, którzy jako jedna z najmniejszych grup etnicznych pojawiają się w Rzeczypospolitej już w XIV wieku i, napływając ciągle po różnych dziejowych kataklizmach, wybierają ją sobie na ojczyznę. Po drugie, wprowadza do ich kultury i pokazuje wierność Tatarów wobec wyznania i obyczaju przodków. Po trzecie wreszcie – co jest ubocznym skutkiem tej wielowątkowej i zajmującej opowieści, jaka się wyłania z tego zbioru, ukazuje ich jako wiecznych nomadów. Te podróże odbywane do krajów islamskich przez współczesnych, czasem bardzo wykształconych, mających duże osiągnięcia zawodowe ludzi [...] są niczym rytuały odzyskiwania dawno utraconej pamięci. Nieważne kogo dotyczą – dyplomatów, studentów, uciekinierów czy pielgrzymów – zawsze prowadzą do historii przodków, do źródeł wiary i własnej tożsamości.

Z recenzji wydawniczej dr. hab. Jolanty Sztachelskiej, prof. UwB

ISBN 978-83-64081-09-5

10

PODRÓŻE DO SERCA ISLAMU • Antologia międzywojennego reportażu polskich Tatarów

colloquia
orientalia
bialostocensia
LITERATURA/HISTORIA

• podróże do serca islamu •

ANTOLOGIA MIĘDZYWOJENNEGO REPORTAŻU POLSKICH TATARÓW

WSTĘP, WYBÓR I OPRACOWANIE – GRZEGORZ CZERWIŃSKI

Grzegorz Czerwiński (ur. 1978)
Literaturoznawca, doktor nauk humanistycznych (Uniwersytet Gdański, 2007), autor książek *Po rozpadzie świata. O przestrzeni artystycznej w prozie Włodzimierza Odojewskiego* (Gdańsk: Słowo/obraz Terytoria, 2011) oraz *Sprawozdania z podróży muftiego Jakuba Szykiewicza. Źródła. Omówienie. Interpretacja* (Białystok: Książnica Podlaska, 2013). Po doktoracie pracował jako *postdoctoral researcher* na Uniwersytecie Gandawskim w Belgii (Universiteit Gent). Obecnie związany z Uniwersytetem w Białymstoku. Kierownik projektu badawczego NCN „Literatura polsko-tatarska po 1918 roku”. Publikował m.in. w „Russian Literature”, „Zeitschrift für Slavische Philologie”, „Pamiętniku Literackim”, „Roczniku Komparatystycznym” i „Ruchu Literackim”. Przygotował ponadto do druku edycję pism literackich Stanisława Kryczyńskiego pod tytułem *Wspomnienia. Utwory poetyckie. Eseje* (Białystok: Alter Studio, 2014).